

Toespraak over Marcus 5:21-43: de bloedvloeiende vrouw en het dochttertje van Jäirus

Amsterdamse Studenteneklesia, 8 maart 2015, Cathérine Verviers

1.

Stephen Fry, de Engelse acteur, die overtuigd atheïst is, werd laatst in een interview gevraagd wat hij zou zeggen als hij straks aan de hemelpoort oog in oog met God zou komen te staan, mocht die uiteindelijk toch blijken te bestaan. Stephen Fry antwoordde: "Ik zou zeggen: botkanker bij kinderen, hoe zit dat? Hoe dúrft u? Hoe durft u een wereld te scheppen met zoveel ellende die niet onze fout is?"¹ Krachtig en duidelijk. Kinderen horen niet te sterven. Maar toch gebeurt het.

Jäirus vraagt wanhopig om hulp omdat zijn dochter in levensgevaar is. En in een dramatische wending in dit verhaal, wordt hij zowel geconfronteerd met de mededeling dat zijn dochttertje is overleden, als met de vraag van Jezus om niet bang te zijn en vertrouwen te hebben. Was ze echt dood, of sliep ze? De mensen lachen Jezus uit. Wat een bitterheid om met zoiets te spotten. En hoe hoor je zo'n verhaal aan, als je eigen kind ernstig ziek is, als je een kind verloren hebt, als het je niet gegeven is om kinderen te krijgen?

2.

Het verhaal over het dochttertje van Jäirus wordt onderbroken door dat van een ontmoeting met een vrouw. We lezen hier een zorgvuldig gecomponeerd evangeliestuk. Twee verhalen over genezing, in elkaar vervlochten en op elkaar rijmend, vol symboliek. Maar ook vol menselijk leed.

De vrouw over wie we horen, is door haar ziekte onrein. Ze is daarmee verstoten uit de samenleving, onaanraakbaar volgens de Thora. Maar als ze de dingen over Jezus hoort, krijgt ze hoop. Hoop tegen alle logica en verwachtingen in. In de drukte van de mensenmassa, dwars tegen het taboe van haar onaanraakbaarheid in, ziet ze een kans. Alleen al door vluchtig en stiekem zijn kleren aan te raken, zal ze genezen worden, zo houdt ze zichzelf voor. En zodra ze dat doet, voelt Jezus dat er kracht van hem uitgaat. Doordat zij zo sterk vertrouwt, ontstaat die kracht. Daarom zegt Jezus dan ook niet tegen haar: 'Ik heb je gered', maar: 'Je vertrouwen heeft je gered'. Het was een roekeloos en naïef vertrouwen, dat nodig was om het taboe en de schaamte te doorbreken en om de vrouw weer een nieuw leven te geven. Jezus beantwoordt hier alleen maar dat vertrouwen door de vrouw te zien en te bevestigen dat ze er mag zijn, dat ze recht van bestaan heeft. Verandert de letterlijke aanraking haar wereld, of is het haar eigen kracht, moed, vertrouwen? Is dat het wonder? Het zou geen wonder mogen zijn: mensen die elkaar durven aanraken, en aankijken. Iemands hand vastpakken en zeggen: 'Sta op, ontwaak, je leven mag beginnen'.

¹ http://www.huffingtonpost.co.uk/2015/01/30/atheist-stephen-fry-delivers-stunning-answer-when-asked-what-he-would-say-if-he-came-face-to-face-with-god_n_6581710.html

3.

Wat wil Marcus zeggen met dit soort verhalen? Zijn toehoorders zijn de mensen van Galilea en Judea, verslagen in de oorlog van het jaar 70 tegen de Romeinse bezettingsmacht. In een maatschappij waar wanhoop heerst, wanorde en desillusie, laat Marcus in zijn evangelie een mens van stad tot stad reizen. Deze mens Jezus is een leraar. Iemand die verkondigt dat 'het koninkrijk van God' spoedig zal komen, maar dat niet per se in grote redevoeringen duidelijk maakt, maar vooral in zijn manier van doen, zijn omgang met mensen die aandacht nodig hebben. Grote menigtes mensen die gedoopt willen worden en hun leven willen omkeren, en kleine, vergeten mensen in hun wanhoop: verlamde mannen die weer opstaan, uitgestoten vrouwen die genezing zoeken, ouders met stervende kinderen.

Een vrouw die twaalf jaar lijdt aan bloedvloeiing, een meisje dat twaalf jaar oud is: dit gaat over de 12 stammen van Israël. Zij bloeden onder de bezetting door het Romeinse Rijk en zij zien dat hun toekomst wordt bedreigd, ja zelfs op sterven na dood is. En aan deze mensen, die de weg kwijt zijn, vertelt Marcus een verhaal over een mens die een andere maatschappij, een andere toekomst vertegenwoordigt. Jezus komt een gewonde mensheid helen.

Alleen zó kun je dit soort verhalen lezen, vanuit dat grotere perspectief. Anders zouden de genezingen in de evangelieverhalen volstrekte willekeur zijn, want waarom zij dan wel en zoveel anderen niet, en dat is precies die letterlijke interpretatie waar Stephen Fry zo boos van wordt. De evangelieverhalen over Jezus hebben een andere betekenis, letterlijk: genezingsverhalen zijn tekenen dat een andere wereld mogelijk is. Dat is zo ondenkbaar, zo onzegbaar bijna, dat het wordt verteld via verhalen: het meisje is niet dood, maar slaapt: een volk dat dood lijkt, waar geen toekomst meer in lijkt te zitten, blijkt niet geheel verslagen en kan tot leven worden gewekt. Verhalen die het vertrouwen in een andere toekomst kracht willen geven.

In het evangelie begint die toekomst, dat 'koninkrijk van God' al, dat blijkt uit dit soort genezende ontmoetingen. En het overstijgt sociale, culturele en religieuze grenzen. De genezingen zijn geen kunstjes en al helemaal geen willekeurige kunstjes, maar staan in dienst van de achtergestelde mensen, en geven ze hen een nieuwe kans. Het evangelie is juist een verhaal tegen ellende waar we iets aan kunnen doen.

4.

Taboes over onreinheid en schaamte zijn er nog steeds. Zeker wat betreft vrouwen. Hoeveel meisjes en vrouwen blijven er niet achtergesteld en naamloos? Er is niet voor niets blijkbaar nog steeds een 'Internationale Vrouwendag' nodig! Plotseling wordt de media overspoeld met berichten over hoe overal op de wereld, ondanks alle taboes en glazen plafonds, er vrouwen zijn die tipjes van de sluier van een nieuwe wereld durven oplichten.

Zekra Alwach promoveerde als civiel ingenieur, werkte als directeur-generaal op het ministerie van Hoger Onderwijs, en is twee weken geleden benoemd tot burgemeester. Van Bagdad welteverstaan.² De Iraakse hoofdstad heeft voor het eerst sinds haar 1250-jarige bestaan een vrouwelijke burgemeester. De benoeming van Zekra Alwach tot burgemeester van Bagdad wordt een doorbraak in de strijd voor gelijke rechten in Irak genoemd. Ze krijgt in haar nieuwe functie direct te maken met de Iraakse premier, die haar ook aangesteld heeft.

Sinds Saddam Hoessein is het land berucht om structurele schending van vrouwenrechten. Volgens een rapport van de Verenigde Naties is nog steeds minstens een kwart van de Iraakse vrouwen analfabeet en heeft slechts 14 procent van de vrouwen een baan. Bovendien denkt de helft van de vrouwen dat een man het recht heeft om zijn vrouw te slaan. Genoeg te doen dus voor Zekra Alwach, in de strijd voor gelijke rechten.

Toch zal dat voorlopig waarschijnlijk even moeten wachten, want Bagdad is bijna dagelijks het doelwit van aanslagen en religieus geweld. Ze heeft allereerst de taak om de rust terug te brengen in de Iraakse hoofdstad. Toch wel weer typisch: een vrouw mag de troep opruimen die mannen hebben achtergelaten.

Joris Luyendijk hield vorige week in het programma *Tegenlicht* zijn verhaal over de ontdekkingen die hij deed in de bizarre wereld van de banken. Hij stelde: mooie vrouwen moeten maar ophouden met het aantrekkelijk vinden van rijke bankiers in pak.³ Dat klinkt misschien een beetje kort door de bocht, maar volgens Joris Luyendijk zou de financiële wereld er dan misschien wel heel anders uitzien. Dan zou er misschien minder reden zijn tot idealisering van rijkdom en de hebzuchtige en keiharde race voor het eigen gewin. En daarmee ook de ongelijke verdeling van welvaart.

Als we onze meisjes opvoeden met eigenwaarde en zelfvertrouwen en de kracht die over te dragen aan anderen, dan worden die 'harde' krachten in onze maatschappij misschien wat verzacht. Vrouwen staan niet 'in dienst van', maar zijn een kracht op zichzelf. Daarvoor kiezen, is een keuze tegen de tijdgeest van de huidige financiële wereld, tegen egoïstisch gewin en uitbuiting, en vóór een ander soort samenleving.

In het evangelie van Marcus is de meest voorkomende titel van Jezus 'Mensenzoon'. In dit evangelieverhaal worden de vrouwen 'dochteren' genoemd. Een samenleving met alleen maar 'zonen' is incompleet. Een mensheid zonder vrouwelijke kant is een halve mensheid.

² <http://www.trouw.nl/tr/nl/4496/Buitenland/article/detail/3871613/2015/02/23/Eerste-vrouwelijke-burgemeester-moet-puinruimen-in-Bagdad.dhtml>

³ <http://tegenlicht.vpro.nl/afleveringen/2014-2015/bankgeheimen-joris-luyendijk.html>

'Hands off our girls'. De *Serious Request*-actie van 3FM heeft vorig jaar een recordbedrag ingezameld voor meisjes en vrouwen die tijdens oorlog en conflicten slachtoffer zijn geworden van seksueel geweld.⁴ Er werd geluid gemaakt tegen aanraking die vrouwen vernedert, kapotmaakt en voor dood achterlaat. De 'stille ramp' was ineens niet meer zo stil, en trok duizenden mensen naar het Glazen Huis. Mensen maken zich sterk tegen onmenselijkheid, tegen onrechtvaardigheid, in dit geval met name de vrouwen en meisjes die vergeten worden. Het geeft kracht, je samen verenigen in de hoop op een betere wereld.

Maar mediaberichten verdwijnen in de waan van de dag, de menigte *Serious Request*-donateurs is weer naar huis gegaan en verder met hun leven. Morgen is het geen Internationale Vrouwendag meer, en lezen we in het nieuws weer over politieke en financiële crises. Misschien kunnen we ons realiseren dat de meeste voorbeelden van een andere wereld, die wereld waar de evangelies naar verwijzen, niet mediageniek zijn. Het zijn de kleine, subtiele verhalen van mensen die geloven in die toekomst, verhalen die we misschien wel nooit zullen horen.

5.

Welke ogen in de mensenmassa zoeken ons? Welke handen strekken zich naar ons uit? Waar is de moed te vinden om op te staan ondanks en tegen taboes en schaamte in? En hebben wij de tegenwoordigheid van geest om die moed te herkennen, en niet te beschamen. Het gaat erom mensen de hand durven reiken en hen op te tillen, om een nieuwe toekomst in werking te stellen. Zelfs als we daarmee niet in een Glazen Huis op televisie komen, zelfs als het niet comfortabel is. Want mensen het hardste aandacht nodig hebben, passen vaak het minste in ons perfecte plaatje.

Als wij willen wij dat er zo'n soort kracht van óns uitgaat, dan zullen we die kracht moeten verzamelen. We kunnen dat doen door verhalen van hoop te blijven lezen en te blijven zoeken, ons vandaag laten inspireren door alle grote en kleine vrouwen die durven een verschil te maken.

Laten we ze grijpen, die zachte krachten, ons er aan vastklampen. Daar is flink wat vertrouwen voor nodig. 'Je vertrouwen heeft je gered', wordt er gezegd in dit evangelieverhaal. De mensen die genezing zoeken, de bloedvloeiende vrouw en de wanhopige vader Jairus, zijn zélf degenen die een roekeloos, bijna kinderlijk vertrouwen laten zien. Er wordt vertrouwen van ons gevraagd, vertrouwen in de mogelijkheid van die andere wereld, tegen alle cynisme en soms zelfs tegen beter weten in. Ook in een dagelijkse werkelijkheid waar, bewust of onbewust, vrouwen nog niet gelijkwaardig worden behandeld. Dan nóg, als het soms lijkt alsof die andere wereld toekomstmuziek is, ver weg, ja zelfs dan nog dat vertrouwen laten horen en zien. Dan júst.

Moge het zo zijn.

⁴ <http://seriousrequest.3fm.nl/nieuws/detail/5351175/3fm-serious-request-2014-eindstand-12380438--euro>